

усвідомлення потреби соціального статусу та уваги до своєї персони, фантазії та схильність до азартних захоплень [4].

За М. Реуцьким появі Інтернет-залежності сприяють такі чинники, як потреба в стимуляції, подіях, впізнаванні, досягненнях і визнанні, структуруванні часу [6].

На думку І. Соколової основними факторами «бомбування молоді впливом Інтернету є недосконала сучасна молодіжна політика та недостатня зайнятість молоді [7].

Таким чином, на основі здійсненого теоретичного аналізу можемо зробити висновок, що основними причинами виникнення залежності від віртуальної Інтернет-реальності у старшокласників є низький рівень соціально-психологічної адаптації та труднощі в комунікативній діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бузова В.А. Социально-психологические аспекты Интернет-зависимости. URL:http://library.by/portalus/modules/psychology/readme.php?subaction=showfull&id=1106583118&archive=1129709116&start_from=&ucat=15& (дата звернення: 11.10.2021)
2. Вакуліч Т.М. Психологічні чинники запобігання Інтернет-залежності підлітків : автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.07. К., 2006. 19 с.
3. Змановская Е.В. Девиантология : психология отклоняющегося поведения. М.: ИЦ Академия. 2003. 288 с.
4. Короленко Ц.П. Аддиктивное поведение: Общая характеристика и закономерности развития. Обозрение психиатрии и медицинской психологии имени В.М. Бехтерева. 1991. №1. С. 8-15.
5. Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология. М.: Медпресс, 2001. 592 с.
6. Реуцкий М.В. Социальные сети: парадокс зависимости и квазиобщения. URL: <http://psyfactor.org/lib/web-4.htm> (дата звернення: 11.10.2021)
7. Соколова И. В. Социальная информатика. М.: РГСУ, 2008. 244 с.
8. Турецька Х.І. Психологічні чинники інтернет-залежності. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2012. №2
9. Шахов В.І., О.І.Владичук Соціально-психологічні причини виникнення інтернет – залежності у старшокласників. Наукові записки ВДПУ імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія. Вип. 59. 2019
10. Goldberg I. Internet Addictive Disorder. URL: <http://www.psycom.net/iadcriteria.html> (дата звернення: 20.09.2021)
11. Young K. S. Internet Addiction: the emergence of new clinical disorder. Cyberpsychology and Behavior. 1996. №3. P.534

Поган Алла

Науковий керівник – доц. Адамська Зоряна

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ МОТИВАЦІЇ У СТУДЕНТІВ-МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Постановка проблеми та її актуальність: Потреба в пізнанні – одна з головних людських потреб, на основі якої відбувається освоєння індивідом багатовікового людського досвіду. У різні періоди життя людини змінюються об'єкти її інтересу, форми і способи набуття знань. Проте потреба в пізнанні з роками не тільки не пригнічується, але і отримує свій подальший розвиток.

Структура мотивів студента, сформована під час навчання, стає стержнем особистості майбутнього фахівця, тому розвиток мотивації – невід'ємна складова частина як професійного, так і особистісного становлення студента.

Термін «мотивація» – поняття ширше, воно позначає сукупність символів, які викликають активність індивіда та визначають її активність, процес утворення мотивів, характеристика процесу, який стимулює та підтримує поведінкову активність людини. Мотивацію можливо визначити як сукупність причин психологічного характеру, які пояснюють поведінку людини, її спрямованість та активність.

Мотивація є головною рушійною силою будь-якої діяльності людини і професійна діяльність не є виключенням. Мотивація є одним із ведучих факторів успішного навчання молоді людини, а отже її професійного становлення. Розвиток позитивної навчальної мотивації у студентів є однією з умов розвитку особистості та ефективної професійної підготовки.

Саме тому проблема мотиваційної сфери особистості у сучасних психологічних дослідженнях розглядається здебільшого у контексті вивчення спонукальних механізмів активності людини, значна увага приділяється вивченню потреб, мотивів і мотивації як рушійних сил поведінки та діяльності особистості. Мотиваційно-сміслова сфера особистості вивчалась у контексті аксіогенезу, у контексті професіоналізації особистості. Вивчення наукової літератури з досліджуваної проблеми показало відсутність єдності у наявних теоріях та концепціях психології мотивації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням мотивації присвячені роботи вітчизняних психологів Т. Корнілова, Е. Григоренко, В. Морошина, І. Соколова, В. Мараєва, Г. Копаєва, М. Ліпкиної, Ю. Яковлева, А. Маркової, Л. Золотих, Т. Платонова, Б. Савонько, І. Іменітової, Т. Лях, О. Чувалова, Б. Додонова, Н. Симонова та ін. Своїми дослідженнями вони доводять, що мотивація пояснює цілеспрямованість дій, організацію діяльності, яка спрямована на досягнення мети.

Також проблему мотивів і мотивації вивчали зарубіжні психологи (А. Адлер, Н. Ах, Р. Аткинсон, Л. Виготський, Г. Келлі, К. Левін, О. Леонт'єв, М. Мадсен, Д. Мак-Клелланд, А. Маслоу, Р. Мей, Г. Мюррей, Р. Немов, Г. Олпорт, К. Роджерс, Ю. Роттер, С. Рубінштейн, Л. Столяренко, Л. Фестінгер, З. Фройд, Х. Хекхаузен, та ін.). Зокрема, Н. Ах намагався експериментально-психологічними методами виявити провідний компонент когнітивних процесів. З. Фройд також виходив з того, що існують приховані, неусвідомлені процеси. Тому в «несвідомому» він бачив ключ до пояснення діяльності людини.

Варто зазначити, що однією з найбільш актуальних проблем сучасної освіти є побудова такого процесу навчання, який міг би бути основою формування мотиваційної сфери студентів. Так, Л. Виготський, В. Давидов, В. Рєпкін, О. Дусавицький та ін. розглядали проблему мотивації у процесі здійснення навчальної діяльності [1].

Дослідження А. Реана, В. Якуніна та ін. доводять, що важливо вивчати структуру мотивації навчальної діяльності студентів при вивченні ефективності професійного навчання [4]. Сучасні уявлення психології з питання мотивації (Б. Ломов, К. Платонов, Е. Кузьмін та ін.)

під мотиваційною сферою особистості розуміють сукупність стійких мотивів, які мають певну ієрархію та виражають спрямованість особистості [2].

Структура мотивів студента, сформована під час навчання, стає стержнем особистості майбутнього фахівця. Отже, розвиток мотивації – невід’ємна складова частина як професійного, так і особистісного становлення студента. Виходячи з актуальності означеної проблеми, метою даної статті є теоретичне та емпіричне обґрунтування психологічних особливостей мотивації студентів-майбутніх психологів.

Викладення основного матеріалу дослідження. Мотивація є сукупністю зовнішніх та внутрішніх рушійних сил, які спонукають людину до діяльності та надають їй спрямованість, яка орієнтована на досягнення певної мети. Розвиток позитивної навчальної мотивації у студентів є умовою особистісного розвитку та ефективної професійної підготовки. Фактор мотивації для успішного навчання є основним, тому для успішної побудови навчального процесу є важливим високий рівень їх мотивації до навчання.

Узагальнюючи низку досліджень (О. Білобрикіна, О. Бондаренко, С. Братченко, В. Панок, Н. Пов’якель та ін.), можна визначити, що розвиток особистості майбутнього психолога в процесі навчання у виші відбувається за кількома напрямками:

- поглиблюється професійна спрямованість, розвиваються необхідні здібності;
- удосконалюються, «професіоналізуються» психічні процеси, стани, досвід;
- розвивається почуття обов’язку, відповідальність за успіх професійної діяльності, більш рельєфно виступає індивідуальність;
- зростають домагання особистості студента в галузі майбутньої професії;
- на основі інтенсивної передачі соціального та професійного досвіду і формування необхідних якостей зростають загальна зрілість і стійкість;
- підвищується питома вага самовиховання студента у формуванні якостей, досвіду, необхідних йому як майбутньому психологу;
- розвивається професійна самостійність і готовність до майбутньої практичної діяльності [3].

Формування, розвиток та ефективна реалізація особистісних характеристик, які визначають структуру професійно значущих якостей майбутнього психолога, зумовлені позитивною мотивацією суб’єкта учбово-професійної діяльності. Вона може бути внутрішньою або зовнішньою щодо діяльності, однак завжди є внутрішньою характеристикою особистості як суб’єкта цієї діяльності. Передумовою успіху в ній є сформованість спонукальної сфери, розвиток якої потребує цілеспрямованого педагогічного впливу.

Проаналізувавши психологічні особливості студентського віку в основі аналізу наукових досліджень вітчизняної психології нами розглянуті найбільш загальні психологічні особливості студентського віку, які розкривають особливості соціальної ситуації розвитку,

становлення когнітивної сфери та її взаємозв'язку з мотиваційною сферою студентства: перетворення мотивації і усієї системи ціннісних орієнтацій відповідно до провідного виду діяльності (навчально-професійного), зміна характеру соціальних ролей, цілеспрямоване набуття професійних навиків, інтенсивне формування спеціальних здібностей у зв'язку з опануванням фаху, розвиток рефлексії, вдосконалення інтелекту, становлення когнітивної сфери, розкриття потенційних можливостей.

Опираючись на підхід Ф. Подшивайлова, у структурі мотивації майбутніх психологів ми викоремлюємо 3 компоненти: орієнтаційний, представлений показником емоційної спрямованості; актуалізаційний – показниками учбової мотивації та мотивації навчально-професійної діяльності; реалізаційний – показниками локалізації контролю [3].

З метою дослідження виокремлених показників підібрано комплекс психодіагностичних методик: методика на визначення структури емоційної спрямованості (за В. Семиченко), методика «Вивчення мотивів учбової діяльності студентів» (А. Реан та В. Якунін), методика «Мотивація до навчання у ВНЗ» (Т. Ільїна), методика «Локус контролю» Дж. Роттера.

На основі здійсненого емпіричного дослідження визначено, що для більшості студентів – майбутніх психологів притаманний середній рівень альтруїстичної і комунікативної емоційної спрямованості, високий рівень гностичної та глоричної емоційної спрямованості, низький рівень естетичної, пугнічної і романтичної емоційної спрямованості. Найбільш значущими є мотив «Отримати диплом», який є показником зовнішньої мотивації. Мотивація навчально-професійної діяльності представлена домінуванням мотиву «набуття знань». Притаманний високий рівень загальної інтернальності, інтернальності у сфері сімейних стосунків, у сфері невдач. У сфері міжособистісних стосунків і ставлення до здоров'я у студентів переважає екстернальний тип локалізації контролю.

Таким чином, здійснений теоритичний аналіз дозволив нам визначити, що мотив – це усвідомлена потреба, яка супроводжується бажанням її задовольнити; мотивація – це сукупність зовнішніх та внутрішніх рушійних сил, які спонукають людину до діяльності та надають їй спрямованість, орієнтовану на досягнення певної мети.

Одержані результати емпіричного дослідження актуалізували необхідність обґрунтування низки психолого-педагогічних умов розвитку професійної мотивації у студентів-майбутніх психологів, а також розробки та впровадження ефективної тренінгової програми.

ЛІТЕРАТУРА

1. Выготский Л. С. Психология. Москва : ЭКСМО-Пресс, 2000. 1008 с.
2. Ломов Б. Ф. Методологические и теоретические проблемы психологии. М., 1984.
3. Подшивайлов Ф. М. Теоретико-методологічні засади визначення поняття мотиваційної сфери особистості. Освіта та розвиток обдарованої особистості. 2015. № 10 (41). С. 19–23.
4. Реан А. А. Психология педагогической деятельности. Ижевск : Изд-во Удмурт. университета, 1994. 349 с.